

Силабус освітнього компоненту

«Соціологія і соціальна інклюзія»

Рівень вищої освіти: Бакалавр

Освітньо-професійна програма: "Професійна освіта (Цифрові технології)"

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність: 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

<https://posekmodule.km.ua/course/view.php?id=1694>

Посилання на курс у системі дистанційного навчання:

Семестр:	Кількість кредитів:	Мова викладання:
2	3	українська

Розклад занять: <https://kpdi.edu.ua/studentu/rozklad-zanyat>

Керівник курсу

П.І.П. Палилюлько Оксана Михайлівна
науковий ступінь; кандидат історичних наук
вчене звання доцент

Контактна інформація Тел. +380986025750
e-mail: Palelulko1980@ukr.net

Опис ОК

Мета вивчення ОК	дати здобувачам вищої освіти розгорнуте уявлення про суспільство як багатогранний феномен, в якому відбуваються процеси соціалізації кожної з особистостей, в тому числі і осіб з особливими фізичними та ментальними потребами; розкрити практичне значення соціологічних знань у сучасному суспільстві; формувати у студентів комплексний соціологічний підхід до вивчення різноманітних соціальних явищ та процесів.
Кількість кредитів	3
Загальна кількість годин	90
Кількість змістових модулів	2
Форма навчання	Денна/заочна
Статус ОК	Обов'язковий ОК загальної підготовки
Перелік ОК, які мають бути вивчені раніше, перелік раніше здобутих результатів навчання	Історія української державності та культури, Правознавство. ПР 01. Уміти використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності, приймати рішення на підставі релевантних даних та сформованих ціннісних орієнтирів. ПР 02. Володіти інформацією чинних нормативно-правових документів, законодавства, галузевих стандартів професійної діяльності в установах, на виробництвах, організаціях галузі/сфери (відповідно до спеціалізації).

	<p>ПР 03. Аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.</p> <p>ПР 23. Розуміти соціально-економічні процеси, що відбуваються в Україні та світі, мати навички ефективного господарювання.</p> <p>ПР 25. Забезпечувати рівні можливості і дотримуватися принципів гендерного паритету у професійній діяльності.</p> <p>ПР 26. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміти застосовувати їх у професійній діяльності.</p>
--	---

Формування програмних компетентностей та результатів навчання

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічної науки та інших наук відповідно до спеціалізації і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності	<p>К 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>К 09. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p> <p>К 11. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.</p>
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	<p>К 13. Здатність забезпечити формування у здобувачів освіти цінностей громадянськості і демократії.</p> <p>К 27. Здатність аналізувати соціальні процеси та освітнє середовище з позицій інклюзивності, враховувати потреби осіб з різним соціальним статусом й освітніми потребами, а також впроваджувати інклюзивні підходи та принципи соціальної справедливості у професійну діяльність.</p>
Програмні результати навчання	<p>ПР 03. Аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.</p> <p>ПР 05. Володіти культурою мовлення, обирати оптимальну комунікаційну стратегію у спілкуванні з групами та окремими особами.</p> <p>ПР 25. Забезпечувати рівні можливості і дотримуватися принципів гендерного паритету у професійній діяльності.</p> <p>ПР 27. Знати основи інклюзивної освіти та соціальної справедливості на рівні, необхідному для врахування різноманітних потреб учасників освітнього процесу та вміти впроваджувати інклюзивні підходи у професійну діяльність.</p>

Структура курсу
Очна (денна) форма

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	РАЗОМ	л	пр	сем	лаб	с.р.
Змістовий модуль 1. Загальна теорія та історія соціології й соціальної інклюзії. Суб'єкти суспільного життя	58	22	-	4	-	32
Тема 1. Соціологія і соціальна інклюзія як сучасна наука	4	2	-	-	-	2
Тема 2. Виникнення і становлення соціології як самостійної науки	6	2	-	-	-	4
Тема 3. Класична соціологія	4	2	-	-	-	2
Тема 4. Соціологія другої половини ХХ ст. Майбутнє соціології	6	2	-	-	-	4
Тема 5. Основні етапи розвитку української соціології	6	2	-	-	-	4
Тема 6. Основні етапи розвитку соціальної інклюзії	4	2	-	-	-	2
Тема 7. Суспільство як цілісна система	4	2	-	-	-	2
Тема 8. Загальнотеоретичні та історичні відомості з соціології та соціальної інклюзії	2	-	-	2	-	-
Тема 9. Соціологія особистості	4	2	-	-	-	2
Тема 10. Соціологія сім'ї	4	2	-	-	-	2
Тема 11. Соціологія молоді	4	2	-	-	-	2
Тема 12. Соціологія релігії	4	-	-	-	-	4
Тема 13. Етносоціологія і соціологія нації	4	2	-	-	-	2
Тема 14. Характерні особливості суб'єктів суспільного життя	2	-	-	2	-	-
Змістовий модуль 2. Сфери життєдіяльності соціальних суб'єктів та організація й проведення соціологічних досліджень цих сфер	32	10	-	4	-	18
Тема 15. Соціологія культури	4	2	-	-	-	2
Тема 16. Соціологія політики	4	2	-	-	-	2
Тема 17. Соціологія праці та управління	4	2	-	-	-	2
Тема 18. Соціологія конфлікту	4	2	-	-	-	2
Тема 19. Соціологія девіації та соціальний контроль	4	-	-	-	-	4
Тема 20. Сфери життєдіяльності соціальних суб'єктів	2	-	-	2	-	-
Тема 21. Розробка програми конкретно-соціологічного дослідження	4	2	-	-	-	2
Тема 22. Методична частина програми конкретно-соціологічного дослідження	4	-	-	-	-	4
Тема 23. Організація і проведення конкретно-соціологічних досліджень	2	-	-	2	-	-
РАЗОМ	90	32	-	8	-	50

Заочна форма

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	РАЗОМ	л	пр	сем	лаб	с.р
Змістовий модуль. Теоретико-практичні та історичні основи соціології й соціальної інклюзії.	56	2		2		52
Тема 1. Соціологія і соціальна інклюзія як сучасна наука	4	2	-	-	-	2
Тема 2. Виникнення і становлення соціології як самостійної науки	6		-	-	-	6
Тема 3. Класична соціологія	4	-	-	-	-	4
Тема 4. Соціологія другої половини ХХ ст. Майбутнє соціології	6	-	-	-	-	6
Тема 5. Основні етапи розвитку української соціології	4	-	-	-	-	4
Тема 6. Основні етапи розвитку соціальної інклюзії	4	-	-	-	-	4
Тема 7. Суспільство як цілісна система	4	-	-	-	-	4
Тема 8. Загальнотеоретичні й історичні відомості з соціології та соціальної інклюзії	2	-	-	2	-	0
Тема 9. Соціологія особистості	4	-	-	-	-	4
Тема 10. Соціологія сім'ї	4	-	-	-	-	4
Тема 11. Соціологія молоді	4	-	-	-	-	4
Тема 12. Соціологія релігії	4	-	-	-	-	4
Тема 13. Етносоціологія і соціологія нації	4	-	-	-	-	4
Тема 14. Характерні особливості суб'єктів суспільного життя	2	-	-	-	-	2
Змістовий модуль 2. Сфери життєдіяльності соціальних суб'єктів та організація й проведення соціологічних досліджень цих сфер	34			2		32
Тема 15. Соціологія культури	4	-	-	-	-	4
Тема 16. Соціологія політики	6	-	-	-	-	6
Тема 17. Соціологія праці та управління	4	-	-	-	-	4
Тема 18. Соціологія конфлікту	4	-	-	-	-	4
Тема 19. Соціологія девіації та соціальний контроль	4	-	-	-	-	4
Тема 20. Сфери життєдіяльності соціальних суб'єктів	2	-	-	-	-	2
Тема 21. Розробка програми конкретно-соціологічного дослідження	4	-	-	2	-	2
Тема 22. Методична частина програми конкретно-соціологічного дослідження	4	-	-	-	-	4
Тема 23. Організація і проведення конкретно-соціологічних досліджень	2	-	-	-	-	2
РАЗОМ	90	2	-	4	-	84

Політика освітнього процесу

Нормативна база освітнього процесу доступна за посиланням

<https://kpdi.edu.ua/publiczna-informatsiia/polozhennya-vaki-reglamentuyut-divalnist-instytutu>

Дотримання умов доброчесності	Дотримання положень Кодексу академічної доброчесності НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут».
Очікування	Організація освітнього процесу та відвідування занять відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в НРЗВО «Кам'янець - Подільський державний інститут» Оцінювання знань відповідно до «Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут».
Відвідування занять	Відвідування занять з ОК є обов'язковим для всіх здобувачів вищої освіти відповідно до розкладу.
Відпрацювання пропусків занять	Здобувач освіти, який пропустив заняття, самостійно вивчає матеріал за наведеними у силабусі джерелами інформаційного забезпечення і ліквідує заборгованість під час консультацій. Відпрацювання пропусків занять відбуваються відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу».
Допуск до заліку	Відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу» всі здобувачі вищої освіти, котрі не мають пропусків занять (відпрацювали пропуски занять) допускаються до отримання заліку – форма підсумкового контролю рівня засвоєння здобувачем навчального матеріалу з окремого ОК виключно на підставі оцінювання усіх складових поточного контролю результатів навчальної діяльності здобувачів.
Підсумкова модульна оцінка	Результати модульного контролю оцінюються за 100-бальною шкалою та доводяться до відома здобувачів вищої освіти не пізніше трьох днів з часу його проведення із внесенням результатів у документи обліку успішності здобувачів. Здобувачі вищої освіти, які до початку сесії мають хоча б з одного модульного контролю (змістового модуля) менше 60 балів, не одержують підсумкову оцінку і не допускаються до екзамену рішенням навчального відділу як такі, що не виконали навчальної програми з ОК. Деталі щодо підсумкового модульного контролю окреслені у «Положенні про організацію освітнього процесу».
Залікова оцінка	Результати заліку оцінюються за 100-бальною шкалою і відображаються як підсумкова (рейтингова) оцінка з ОК із урахуванням оцінок за змістові модулі з відповідними ваговими коефіцієнтами, як це передбачено у схемі оцінювання.
Підсумкова оцінка з ОК	Підсумкова оцінка з дисципліни розраховується як зважена з оцінок змістових модулів з відповідними ваговими коефіцієнтами, як це передбачено у схемі оцінювання.

Верифікація результатів навчання

Шкала оцінювання з ОК у балах за всі види навчальної діяльності, яка переводиться в оцінку за шкалою ECTS та у чотирибальну національну шкалу:

Сума балів за шкалою Інституту	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен	Диференційований залік
90-100	А (відмінно)	Відмінно	Зараховано з оцінкою «відмінно»
82-89	В (дуже добре)	Добре	Зараховано з оцінкою «добре»
75-81	С (добре)		

65-74	D (задовільно)	Задовільно	Зараховано з оцінкою «задовільно»
60-64	E (достатньо)		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)		

Розподіл вагових коефіцієнтів за змістовими модулями оцінювання складових поточного та підсумкового контролю результатів навчальної діяльності здобувачів з вивчення ОК «Соціологія і соціальна інклюзія»:

Розподіл вагових коефіцієнтів для заліку (для денної форми навчання):

Залік:

Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2 Рейтингова (підсумкова) оцінка за змістовий модуль 2, враховуючи поточне опитування)				Рейтингова (підсумкова) оцінка з ОК (100 балів) або Залік
40 %			60 %				100
T1	...	T14	T15...	...	...	T23	

Розподіл вагових коефіцієнтів для заліку (для заочної форми навчання):

Залік:

МКР			Підсумкова оцінка за змістовий модуль, враховуючи оцінку за захист навчального матеріалу, що вноситься на самостійне вивчення				Рейтингова (підсумкова) оцінка з ОК (100 балів) або Залік
60 %			40 %				100
T1	...	T14	T15...	...	...	T23	

Критерії оцінювання складових поточного контролю навчальної діяльності здобувача

Компетентності (знання, уміння та навички), продемонстровані на навчальних заняттях (враховуючи знання з тем, що виносяться на самостійне опрацювання) оцінюються за 100-бальною системою.

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
98-100	Здобувач має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні

	проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.
94-97	Здобувач володіє узагальненими знаннями з ОК, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
90-93	Здобувач володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні ОК; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
86-89	Здобувач вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
81-85	Знання здобувача досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.
75-80	Здобувач правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми.
70-74	Здобувач розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами.
65-69	Здобувач розуміє сутність ОК, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні.

60-64	Здобувач володіє початковими знаннями, здатний провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
50-59	Здобувач намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом.
35-49	Здобувач мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
1-34	Здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.

Оцінювання модульних контрольних робіт здійснюється за 100-бальною системою.

Оцінювання навчального матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання здійснюється за 100-бальною системою.

Оцінювання заліку здійснюється за 100-бальною системою.

Інформаційне забезпечення ОК:

Нормативно-правова база

1. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Закон України «Про співробітництво територіальних громад». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>.
3. Лист Міністерства освіти і науки України від 30.12.2015 № 1/9-633 «Про формування органів управління освітою». URL: <http://ru.osvita.ua/legislation/other/49450>
4. Лист Міністерства освіти і науки України від 27.10.2016 №1/9-570 «Про діяльність районних (міських) методичних кабінетів (центрів), методичних служб ОТГ». URL: <https://base.kristti.com.ua/?p=560>.
5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.05.2018 №509 «Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text>.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>
8. Проект постанови КМУ «Про затвердження Положення про центр професійного розвитку педагогічних працівників». <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-rozrobilo-polozhennya-pro-centr-profesijnogo-rozvitku-pedagogichnih-pracivnikiv-dokument-URL>
10. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року». URL: <https://decentralization.gov.ua/education/legislation>.
11. Сидоренко В.В. Методична діяльність в умовах децентралізації освіти в Україні. Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 14-21.05.2018 р. URL:

<https://drive.google.com/file/d/15cOXwHM3Cmhz4HJ6ts5gIFn2JSgn74P-/view>.

12. Указ Президента України No195/200 «Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі» від 25.05.2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1952020-33789>

Основна література

1. Гендерний аудит доступності: методичні рекомендації / Л. Ю. Байда, Я. В. Грибальський; Нац. Асамблея людей з інвалідністю України. Київ, 2018. 72 с.
2. Головатий М.Ф. Соціологія молоді: Курс лекцій. Київ: МАУП, 2006. 2-ге вид. переробл. і допов. 304 с.
3. *Городяненко В. Соціологія: Підручник / За ред. В. Городяненка. Київ, 2002. 251 с.*
4. Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика: колект. монографія / Е. А. Данілавічюте, С. П. Миронова, Н. Г. Пахомова, О. М. Таранченко [та ін.]; за наук. ред. А. А. Колупаєвої, І. М. Дичківської. Рівне : Волинські обереги, 2020. 364 с.
5. Даниленко Л. І. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник / Кол. авторів: Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. та ін. За заг. ред. Даниленко Л. І. Київ : 2007. 128 с.
6. Данілавічюте Е. А., Литовченко С. В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник. Київ : Видавнича група «А.С.К.», 2012. 239 с.
7. Докаш В. І. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів, 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.
8. Докаш В. І. Соціологія релігії : навч. посібник / В. І. Докаш. Чернівці: ЧНУ. 2010. 254 с.
9. Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні». 2011. URL: www.education-inclusive.com. www.ussf.kiev.ua.
10. Кжаклевська Е., Вільямсон Г. Молодіжна політика в Україні. Висновки Команди міжнародних оглядачів Ради Європи / За ред. Е. Кжаклевської, Г. Вільямсона та ін. Надруковано в Раді Європи: Рада Європи, 2013. 192 с.
11. Колупаєва А. А., Савчук Л. О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене: науково-методичний посібник / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук, Київ : Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. 274 с.
12. Колупаєва А. А. Програма курсу «Основи інклюзивної освіти» для вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра (спеціаліста, магістра педагогічного спрямування). Київ : «А.С.К.», 2012. 31 с.
13. Кузьменко Т. М. Соціологія. Навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 320 с.
14. Макеєв С., Коваліско Н. Перевесники Незалежності. Силуети покоління у часі та подіях. Київ : Інститут соціології НАН України, 2022. 299 с.
15. Осипова Н. П. Соціологія: підручник / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; за ред. Н. П. Осипової. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 336 с.
16. Перегуда Є. В. Соціологія: навчальний посібник / Є. В. Перегуда та ін. Київ : КНУБА, 2012. 140 с.
17. Піча В. М. Соціологія: підручник / За ред. докт. соціол. наук, проф. В. М. Піча. 4-

те видання, виправлене. Львів : "Магнолія 2006". 2009. 296 с.

18. Скокова Л. Г. **Ризики в сучасному нестабільному суспільстві: соціальні і культурні виміри.** Київ : Інститут соціології НАН України, 2021. 295 с.
19. Требіна М. П. Соціологія : Підручник / М. П. Требін, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2010. 224 с.
20. Черниш Н. Соціологія. Курс лекцій. Львівський національний університет імені Івана Франка. Видання четверте, перероблене і доповнене Львів, Кальварія, 2004. 543 с.

Додаткова література

1. Акимов Д. Україна на пути к демократии (социологический анализ тенденций демократического развития). *Соціальні виміри суспільства*. Зб. наук. праць. Вип.5. Київ : Ін-т соціології НАН України, 2002. С.56-67.
2. Вовченко О.А. Вплив емоційного інтелекту на процеси соціалізації підлітків з порушеннями психофізичного розвитку. *Перспективи та інновації науки. Серія Психологія*. Вип. 5 (5). 2021. С. 747-760
3. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : Монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2009. 272с.: іл. (Серія «Інклюзивна освіта»).
4. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та на перспективу. Київ : 2003. 36с.
5. Мартинов А. Історична соціологія: У пошуках міждисциплінарного синтезу. *Соціологія: Теорія, методи, маркетинг*. 2003. № 2. С.122-130.
6. Платаш Л. Б. Механізми державно-громадського впровадження інклюзивної освіти в Україні (1990-2020 рр.). *Public and municipal administration: theory, methodology, practice: Collective monograph*. Riga: Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2020. 324 p. (Pp. 162-187).
7. Палилюцько О. М., Завадська І. М. Ініціативи соціального захисту населення в умовах воєнного стану та перспективи удосконалення роботи соціальних служб України Економічний аналіз. Західноукраїнський національний університет Серія : Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика м. Тернопіль, Том 33, № 3, 2022р. С.111-122.
8. Гуменюк І. М., Палилюцько О. М., Сторожук Н. Р. Пріоритетні соціальні проблеми населення України в період воєнного стану Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка Серія: «Соціальна робота». 2022. № 1. Київ. С.46-54.
9. Палилюцько О. М., Завадська І. М. Права осіб з інвалідністю: історичний екскурс і Ефективність соціальної допомоги. *Інклюзія і суспільство*. Кам'янець-Подільський: Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут». 2023. № 1. С. 76-81
10. Сак Т. В. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі : навч. курс та наук.(метод. посіб. / Т. В. Сак. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. 168 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).
11. Смакота В. Цінності і норми в соціології (теоретико-методологічний аспект). *Соціальні виміри суспільства*. Зб. наук. праць. Вип.5. Київ : Ін-т соціології НАН України, 2002. С. 210-220.
12. Сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти (Українсько-канадський досвід). Матеріали Міжнародної конференції. Київ, 25 – 26 травня 2004 р.

13. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. [2-ге вид.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», вид. ФОП Чернявський Д., 2019. 170 с.
14. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки [текст]: підручник / З. М. Шевців. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 248 с.
15. Щербань П. Концепція «Сім'я і родинне виховання». *Рідна школа*, 1996. № 11-12.- с.15-20.
16. Andrews, J., Lupart, J. (2000) *The Inclusive Classroom: Educating Exceptional Children*. (2nd Edition). Scarborough, Nelson Canada, 25-48. Chapters 2, 7, 8.
17. Giangreco, M.F., Dennis, R., Cloninger, C., Edelman, S., Schattman (1993). «I've counted Jon»: Transformational experiences of teachers educating students with disabilities. *Exceptional Children*, 59(4), 359-372.
18. McGhie-Richmond, D., Underwood, K., Jordan, A. (2007). *Developing Effective Instructional Strategies for Teaching in Inclusive classrooms*. *Exceptionality Education Canada*, 17(1/2), 27-52.

Інформаційні ресурси

<https://ab.uu.edu.ua/edu-discipline/socincluziya>.
<http://krasnokutsk.irc.org.ua/socialna-inkluziya-14-44-10-17-04-2019/>
<http://obrii.com.ua/main/26615-shho-take-sotsiologiya.html>.
<https://ru.osvita.ua/vnz/reports/sociology/12295/>.
<https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/30068/>.
<https://pdp.nacs.gov.ua/courses/sotsialna-inkluziia-yak-polityka-rivnykh-mozhlyvostei>.
<https://sites.google.com/site/leschukvasyl/sociologia-ak-nauka-pro-suspilstvo>.
<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F>.
<http://www.zakinppo.org.ua/zagalni-novini/216-anonsi/5062-socialna-inkluzija-v-novij-ukrainskij-shkoli>.

Гарант освітньої програми

Олександр ШЕВЧУК

В. о. завідувача кафедри цифрових,
освітніх та соціо-економічних технологій

Людмила СИДОРУК